

تأثیر «سیستم‌های ثبت متمرکز و پراکنده اطلاعات شرکت‌های تجاری» در تأمین «امنیت اقتصادی» در پرتو دکترین حقوق و اقتصاد

(مقاله علمی- پژوهشی)

نسرين طباطبائي حصارى*
سروش صفی‌زاده**

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۲۸

چکیده

شفافیت «اطلاعات شرکت‌های تجاری» به عنوان «ابزار تحقق امنیت اقتصادی» در دو بعد خرد و کلان محسوب می‌شود به همین دلیل نظام‌های حقوقی با ضروری دانستن دسترسی به این اطلاعات سیستم‌های ثبت شرکت‌ها را تأسیس نمودند؛ لیکن این نظام‌ها در ثبت اطلاعات روش یکسانی ندارند و در قالب دو «سیستم متمرکز» و یا «پراکنده» این اطلاعات را به ثبت می‌رسانند که سبب طرح این مسئله می‌شود که بر مبنای شاخص ایجاد «امنیت اقتصادی» کدامیک از این دو سیستم ثبت اطلاعات متمرکز و پراکنده می‌تواند از نظر اقتصادی کارآمد محسوب شود؟

در این پژوهش با تحلیل ماهیت و کارکردهای دو قالب ثبت متمرکز و پراکنده و با دیدگاهی تطبیقی بر مبنای منطق حقوق و اقتصاد به این نتیجه رسیدیم که در راستای تحقق امنیت اقتصادی، سیستم ثبت متمرکز علاوه بر هزینه کمتر می‌تواند امنیت بیشتری را محقق گرداند و به همین دلیل در چارچوب نظریه کارآمدی می‌تواند به عنوان سیستم برتر شناخته شود. در نهایت جهت اصلاح سیستم پراکنده ثبت شرکت‌های تجاری ایران پیشنهاداتی ارائه گردیده است.

کلید واژگان:

اطلاعات شرکت‌های تجاری، امنیت خرد، امنیت کلان، سیستم ثبت متمرکز، سیستم ثبت پراکنده.

* استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

nasrintaba@ut.ac.ir

** دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران

safizade.soroush@ut.ac.ir

مقدمه

«امنیت» مفهومی است که از دیرباز به عنوان نیاز بنیادین انسان شناخته می‌شده است. این نیاز آن‌چنان ضروری بوده است که ابناء بشر را وادار ساخت تا بخشی از آزادی‌های خود را کنار بگذارد و در جهت تأمین امنیت و در راستای تشکیل دولت گام بردارند.^۱ مطالعه سیر تکاملی مفهوم «امنیت» در قرن اخیر نشان می‌دهد که اگرچه تا پایان دوران جنگ سرد، «بعد نظامی» امنیت در دنیا همواره حرف اول را می‌زده و تمام امکانات را در اختیار داشته است، لیکن به مرور زمان با ظهور «بازیگرانی جدید» در عرصه ملی و بین‌المللی به نام «شرکت‌های تجاری» و سلطه اقتصادی روزافزون آنها که به واسطه تولید بخش اعظم ثروت‌های دنیا پدید می‌آمد، بُعد نظامی جای خود را به «بُعد اقتصادی» داده است. بر این اساس اقتصاد و تأمین امنیت اقتصادی محور تمام مباحث قرار گرفت و همه موضوعات از جمله امنیت با محوریت اقتصاد تعریف گردید.^۲

دلیل اصلی محوریت امنیت اقتصادی شکست‌های متعددی بود که نظام اقتصاد ملی و بین‌الملل در عدم کنترل شرکت‌های تجاری که بارزترین مصداق اشخاص حقوقی بازیگر در یک نظام اقتصادی بودند، متحمل شد که نتیجه‌ای جز آثار تخریبی جبران‌ناپذیر بر پیکره اقتصاد در سطوح خرد و کلان به دنبال نداشت. این امر «دولت‌ها» را وادار ساخت که به عنوان «متولی اصلی تأمین امنیت»، وارد سازمان‌دهی تعاملات اقتصادی و فضای عمومی حاکم بر کسب و کار شرکت‌های تجاری گردند.^۳ در این مهم، اصلی‌ترین نیاز دولت‌ها در راستای حصول یک مدیریت عقلایی مبحث اطلاعات و آگاهی بود. در راستای تحقق این امر، حقوق شرکت‌های مدرن که تا پیش از این، نظام ثبت شرکت‌های تجاری را بر مبنای ثبت اطلاعات هویتی یا مرجع شرکت‌ها

۱. کلی، جان، *تاریخ مختصر تئوری حقوقی در غرب*، ترجمه محمد راسخ، تهران: نشر نی، ۱۳۹۸، ص ۱۱۸.
 ۲. میرمحمدی، سید محمد، *مقدمه‌ای بر امنیت اقتصادی*، فرهنگ اندیشه، تابستان و پاییز ۱۳۸۴، شماره ۱۵ و ۱۴، صص ۲۱۸-۲۱۹.
 ۳. از مهم‌ترین این شکست‌ها را می‌توان به شکست اقتصادی دهه ۱۹۳۰، ۱۹۷۰ و شکست اخیر در سال ۲۰۰۸ اشاره کرد که همگی بحرانی جدی در سطح بین‌المللی را پدید آوردند و امنیت اقتصادی جهان را به شدت مختل نمودند. برای اطلاعات بیشتر در مورد این شکست‌ها ر.ک:
 راسخ، محمد و مجتبی حسینی کرابی، *مفهوم رگولاسیون در قلمرو حقوق*، دو فصلنامه دانشنامه حقوق اقتصادی، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، شماره ۸، صص ۲۵-۲۹.

A-team group, Business Entity Identifiers, *The Crucial Foundation for Accurate Risk Management*, A-Team Insight White Papers, March 2009p.6-7.

پایه‌گذاری نمود، درصدد تشویق این نظام ثبتی به گسترش اطلاعات موضوع ثبت برآمد و حجم اطلاعات ثبتی را به مرور گسترش داد.^۱ با این حال کشورهای مختلف در اتکا به اطلاعات سیستم ثبت شرکت‌ها و محوریت نقش نهاد متولی ثبت در تأمین اطلاعات مربوط به شرکت‌های تجاری روش یکسانی نداشته و دو نوع نظام ثبتی را پدید آورده‌اند:

مطالعات حقوقی و اقتصادی دلالت بر آن دارد که سیستم‌های اطلاعاتی که دولت‌ها به منظور مدیریت اطلاعات شرکت‌های تجاری استفاده می‌نمایند، از لحاظ روش و فرایند ثبت و بر مبنای مرجع و نهاد مسئول ثبت به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف) سیستم‌های ثبت پراکنده اطلاعات که در کنار سیستم ثبت شرکت‌ها هریک از سازمان‌های فعال در حوزه شرکت‌های تجاری نیز مستقلاً مبادرت به ثبت اطلاعات شرکت‌ها می‌کنند؛^۲

ب) سیستم ثبت متمرکز اطلاعات که متکی به سیستم ثبت شرکت‌ها بوده و نهادهای مختلف ذیربط در حوزه شرکت‌های تجاری اطلاعات خود را از این سیستم ثبتی به دست می‌آورند.^۳

بررسی میزان کارایی هریک از این دو سیستم در راستای تحقق رسالت برقراری امنیت اقتصادی همواره موضوعی بوده است که اگر چه کم و بیش در ادبیات نظریه‌پردازان داخلی و خارجی مورد توجه قرار گرفته است، تا کنون به طور جامع و بی‌طرفانه و مبتنی بر مبانی اقتصادی از جمله منطق هزینه و فایده تحلیل نشده است.^۴ از این رو این پژوهش به دنبال آن است تا با دیدگاهی تطبیقی و با رویکردی مبتنی بر منطق هزینه و فایده درصدد پاسخ به این پرسش باشد

۱. طباطبائی حصارى، نسرین و سروش صفی‌زاده، **تحول سیستم‌های حقوقی ثبت شرکت‌های تجاری بر مبنای حق دسترسی به اطلاعات**، مطالعات حقوق تطبیقی، بهار و تابستان ۱۳۹۹، شماره ۱، صص ۲۰۱-۲۰۴.

2. Hartsink, Gerard, "The digital identity of legal entities: Current status and the way forward", *Journal of Payments Strategy & Systems* 12, 2018, p.5.

3. Chan, K., A. Milne, "The Global Legal Entity Identifier System: Will It Deliver?", *SSRN Electronic Journal*, 2013, p.22.

۴. برای مطالعات داخلی در حوزه مزایای سیستم ثبت متمرکز ر.ک: (طباطبائی حصارى، نسرین، **مبانی و آثار نظام ثبت املاک**، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۳، صص ۱۲۱-۱۲۳) و در حوزه مطالعات خارجی ر.ک: *Implementing a Unique Business Identifier in Government*, International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2016, p.1-16

که بر مبنای شاخص ایجاد امنیت کدامی‌ک از دو سیستم ثبت متمرکز یا پراکنده می‌تواند از نظر اقتصادی کارآمد محسوب شود؟

بر این اساس، در بخش اول به این امر خواهیم پرداخت که منظور از اطلاعات و امنیت اطلاعاتی در نظام ثبت شرکت‌های تجاری چیست. در بخش دوم ضمن معرفی هریک از دو سیستم اطلاعاتی، مصادیق آن‌ها را در کشورهای مختلف مورد بررسی قرار می‌دهد. در نهایت در بخش سوم با شناسایی مبانی تحقق امنیت در دو بعد خرد و کلان در نظام ثبت شرکت‌های تجاری، به تحلیل کارآمدی آنها از منظر تحقق امنیت اقتصادی دو سطح خرد و کلان تحلیل خواهد پرداخت.

۱. اطلاعات و امنیت اطلاعاتی در نظام ثبت شرکت‌ها

یکی از کارکردهای اصلی نظام ثبت شرکت‌ها تأمین امنیت اطلاعاتی در حوزه شرکت‌های تجاری است. در این خصوص ثبت شرکت‌ها اطلاعات مشخصی را به ثبت می‌رساند و با فراهم ساختن زمینه دسترسی به این اطلاعات نیارهای ذینفعان خصوصی و نهادهای دولتی را تأمین می‌کند.^۱ در این خصوص ابتدا به شناسایی اقسام اطلاعات موضوع ثبت در نظام ثبت شرکت‌ها می‌پردازیم و سپس به تشریح چگونگی تأمین امنیت خواهیم پرداخت.

۱.۱. اقسام اطلاعات در نظام ثبت شرکت‌ها

بازیگران عقلایی در تعاملات اقتصادی همواره به دنبال تجزیه و تحلیل شرایط موجود برای انتخاب بهترین گزینه در میان استراتژی‌های در دسترس خود است. به همین دلیل همواره در جمع‌آوری اطلاعات مربوط به دیگر بازیگران بازار همچون شرکت‌های تجاری اشتباهی سیری‌ناپذیری دارد.^۲ این موضوع به آن منجر شده است که صنعت مالی و معاملات اقتصادی بیشتر بر پایه داده و اطلاعات بچرخد. در انعقاد معاملات در بازار اطلاعات و داده‌های مالی دارای اهمیت‌اند، اما پایه و اساس تجزیه و تحلیل اطلاعات در انعقاد معامله با شرکت‌ها (اشخاص

۱. طباطبایی حساری، نسرين و سروش صفی‌زاده، تحلیل اقتصادی تعامل «دسترسی به اطلاعات» و «حفاظت از محرمانگی» در کارکرد اطلاع‌رسانی نهاد ثبت شرکت‌های تجاری، مطالعات حقوق خصوصی، زمستان ۱۳۹۹، شماره ۴، ص ۷۳۸

2. The Trade Associations Global LEI Proposal, Requirements for a Global Legal Entity Identifier (LEI) Solution, The Global Financial Markets Association (GFMA), 2011, p.1

حقوقی) اطلاعات مرجعی است که دامنه بسیار وسیعی از اطلاعات مربوط به شناسایی منحصر به فرد افراد را در بر می‌گیرند.^۱ بر این اساس در نظام ثبت شرکت‌ها اطلاعات مربوط به شرکت‌های تجاری را می‌توان به دو دسته اطلاعات مرجع (هویتی) و اطلاعات مالی-اقتصادی (وضعیتی) تقسیم کرد.

اطلاعات مرجع به مجموعه اطلاعاتی گفته می‌شود که هدف آن ارائه یک هویت منحصر به فرد از شرکت تجاری است.^۲ در «اطلاعات مرجع» ذی‌نفعان به دنبال شناسایی هویت و اهلیت شرکت تجاری‌اند، بنابراین، تعیین مصادیق این نوع اطلاعات دارای اهمیت است. از جمله این اطلاعات می‌توان به نام شرکت، شماره ثبت، محل تشکیل، قالب شخصیت حقوقی، میزان سرمایه، اطلاعات مربوط به مدیران شرکت و غیره اشاره کرد.^۳

نقطه مقابل اطلاعات مرجع، اطلاعات مالی-اقتصادی است؛ اطلاعاتی که اهمیت آن‌ها در ارائه وضعیت صحیح از شرکت تجاری جهت تصمیم‌گیری در خصوص سرمایه‌گذاری در شرکت و یا بهبود نظارت بر عملکرد قانونی شرکت تجاری است.^۴ اطلاعات مالی و اقتصادی نیز به دو دسته اطلاعات کمی و اطلاعات کیفی قابل تقسیم‌اند

داده‌های کمی همچون ترازنامه‌ها و صورت‌های مالی شرکت‌هاست که می‌توانند به‌منزله یک عدد و در واحدهای معینی اندازه‌گیری شوند و به ویژگی‌هایی اشاره دارند که در نتیجه اندازه‌گیری‌های متوالی، مشاهدات قابل سنجشی ارائه می‌دهند. این داده‌ها به‌واسطه آنکه تنها از لحاظ آماری تحلیل می‌شوند ارزیابی دقیق‌تری از وضعیت شرکت ارائه می‌کنند.^۵

داده‌های کیفی برعکس اطلاعات کمی، که بر اعداد و محاسبات تکیه دارند، داده‌های تشریحی‌اند که می‌توانند مشاهده شوند، اما نمی‌توانند محاسبه شوند. این داده‌ها قابل بیان در قالب یک عدد نیستند و همچون تصمیمات مجامع عمومی و اظهارنظر حساب‌رسان به ویژگی‌های کیفی و وضعیت اقتصادی شرکت تجاری اشاره می‌کنند.^۶

1. ibid

۲. طباطبائی حصارى، نسرین و سروش صفی‌زاده، پیشین، ص ۷۳۸

۳. همان

4. Kundu, Surinder S. *An Introduction to Business Statistics*, India: Directorate of Distance Education-Guru Jambheshwar University of Science & Technology, 2019, p.4

5. ibid, p.4-5

6. ibid, p.5

۱.۲. تأمین امنیت در نظام ثبت شرکت‌ها

امنیت عبارت است از اطمینان خاطری که بر اساس آن افراد در جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، نسبت به حفظ جان، مال، حیثیت و حقوق مادی و معنوی خود بیم و هراسی نداشته باشند.^۱ امنیت در این تعریف دارای دو بُعد است: بُعد مثبت وجود رضایت و اطمینان خاطر و بُعد منفی نبود ترس، اجبار و تهدید.^۲ آنچه که بر اساس این تعریف در این پژوهش مد نظر ماست، معنای مثبت امنیت است.

به عقیده اندیشمندان، بعد مثبت امنیت که می‌توان آن را مترادف مفهوم اعتماد دانست، هنگامی حاصل می‌شود که شخص آگاهی‌های لازم برای پیش‌بینی رفتارها را داشته باشد؛^۳ لذا می‌توان گفت آنچه که در مفهوم امنیت مهم جلوه می‌نماید، نقش کلیدی «اطلاعات» به عنوان «ابزار ایجاد امنیت» است. در حوزه امنیت اقتصادی، مخاطب این اطلاعات را می‌توان از یک سو سرمایه‌گذاران شرکت‌های تجاری برای حصول «امنیت خرد» و از سوی دیگر نهادهای نظارتی و سیاست‌گزاران اقتصادی به منظور تحقق «امنیت کلان» دانست:

در سطح خرد، هنگامی که «اطلاعات» مورد نیاز به وسیله «خود شرکت تجاری» ارائه می‌گردد، با «حدأقل اطلاعات» و «کمترین میزان اعتمادپذیری» مواجه هستیم. علاوه بر آن، به‌واسطه دیدگاه جانبدارانه شرکت‌های تجاری در ارائه اطلاعات، اطلاعات ارائه‌شده دقیق و قابل اتکا نیست. امری که امنیت اقتصادی سرمایه‌گذار را به خطر می‌اندازد. بر این اساس، ثبت و ضبط این اطلاعات در دفتری عمومی و قابل دسترس به نام دفتر ثبت شرکت‌ها که به وسیله مقامات عمومی بی‌طرف نگهداری می‌شود، روشی است که مورد توصیه اندیشمندان قرار گرفته است.^۴ در سطح کلان «ثبت اطلاعات» شرکت‌ها نه تنها به منظور برقراری «تقارن اطلاعاتی» میان شرکت تجاری و ذی‌نفعان آن، بلکه به منظور «ایجاد حس آرامش و امنیت در معامله‌گران» نسبت به فضای کلی حاکم بر تعاملات اقتصادی ضروری است تا اگر بازار مطابق خواست آنها

۱. هاشمی، سید محمد، *حقوق بشر و آزادی‌های اساسی*، تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳، ص ۲۸۴.

۲. همان.

۳. پناهی، بلال، *اعتماد و اعتمادسازی در سازمان*، پیک نور، زمستان ۱۳۸۸، شماره ۲۸، ص ۹۰.

۴. طباطبایی حصار، نسرين و محمود زمانی، محمود، *کارکرد «ثبت شرکت‌های تجاری» در ایجاد*

اعتماد و امنیت قراردادی، فصلنامه تحقیقات حقوقی، تابستان ۱۳۹۷، شماره ۸۲، ص ۲۲۸

پیش نرفت، ترسی در آنها ایجاد نشده و همواره احساس اطمینان نسبت به فضای بازار جریان داشته باشد.^۱ این موضوع منجر به فراهم آمدن زمینه اعمال سیاست‌های نظارتی دولت می‌شود که مبتنی بر دسترسی به اطلاعات مطمئن و شفاف در راستای تجزیه و تحلیل اطلاعات و سیاست‌گذاری‌های کلان اقتصادی است.^۲ بنابراین رصد شخصیت حقوقی از طریق «ایجاد سیستم ثبت شرکت‌ها» نیازی اجتناب‌ناپذیر است.

با این حال نقش نظام ثبت شرکت‌ها در این دوحوزه خرد و کلان نقشی یکسان نیست و ممکن است به عنوان یکی از بانک‌های اطلاعاتی فعال در حوزه شرکت‌های تجاری مطرح شود و یا به عنوان بانک اطلاعاتی واحد و منحصر به فرد وظیفه اطلاع‌رسانی به سایرین را بر عهده داشته باشد. بخش بعد با معرفی اقسام سیستم‌های ثبت شرکت‌ها مفصلاً به این موضوع خواهد پرداخت.

۲. اقسام سیستم‌های ثبت شرکت‌های تجاری از منظر محوریت بانک اطلاعاتی نهاد ثبت

مطالعات حقوقی و اقتصادی نشان می‌دهد دو نوع سیستم «ثبت پراکنده اطلاعات» و «ثبت متمرکز اطلاعات» شرکت‌ها در سیستم‌های حقوقی دنیا وجود دارد. در این قسمت به معرفی هریک از این دو سیستم خواهیم پرداخت:

۲.۱. سیستم ثبت پراکنده اطلاعات (مراجع متعدد ثبت درون سازمانی)

سیستم ثبت پراکنده، سیستمی است که هریک از سازمان‌های دولتی و نظارتی بی‌توجه به دیگر ارگان‌ها مستقلاً اقدام به ثبت اطلاعات برای انجام وظایف محوله حاکمیتی خود می‌کنند. این سیستم فاقد یک نهاد و مرجع «ثبت‌کننده عمومی»^۳ است که اطلاعات مورد نیاز تمامی سازمان‌ها و اشخاص ذی‌نفع را فراهم سازد؛ در عوض در کنار نهاد ثبت شرکت‌ها، تعداد زیادی مراجع و نهاد ثبت اطلاعات وجود دارد که هر یک از آنها مجموعه‌ای از اطلاعات مورد نیاز خود

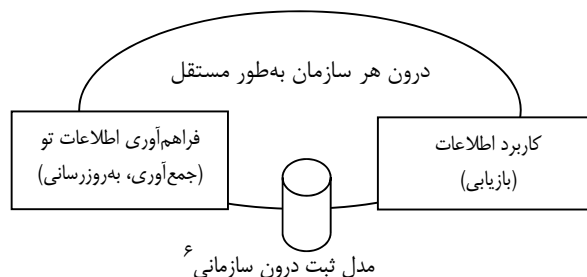
۱. پناهی، بلال، پیشین، ص ۹۰

2. Bottega, J., L.Powell, "Creating a linchpin for financial data: Toward a universal legal entity identifier", *Journal of Economics and Business* 64, 2012, p.106.

3. General registrar

را پوشش داده، ثبت و ضبط می‌کنند. بر همین اساس ثبت استاندارد و یکپارچه اطلاعات شرکت تجاری که میان همه بخش‌ها سازگار باشد، در میان نهادهای ثبت‌کننده وجود ندارد.^۱

در بسیاری از کشورها در کنار سیستم ثبت شرکت‌ها، سیستم‌های عدیده‌ای وجود دارند که بر اساس نیاز اطلاعاتی سازمانی که زیرمجموعه آن هستند سازماندهی شده و سیستم ثبت اطلاعات مستقلی را به صورت درون سازمانی پدید آورده‌اند. از جمله این سیستم‌ها می‌توان به «سیستم اطلاعاتی کدال» با هدف شناسایی هویت و وضعیت شرکت‌های تجاری فعال در بازار بورس، «سیستم مالیات بر ارزش افزوده»^۲ با هدف اخذ مالیات بر مبنای ثبت اطلاعات مالی شرکت‌ها، «سیستم شناسایی کارفرما»^۳ با هدف اخذ حق بیمه‌های اجتماعی یا «سیستم ثبت شماره‌های متعدد صنعتی»^۴ با هدف نظارت بر استانداردهای حرفه‌ای اشاره نمود^۵ که هر کدام مستقل از یک دیگر و در راستای اهداف خود به ثبت و ضبط اطلاعات شرکت‌های تجاری می‌پردازند.

سیستم ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری ایران نوعی سیستم ثبت پراکنده محسوب می‌شود؛ به نظر می‌رسد بهترین دلیل برای اثبات حاکمیت این مدل ثبت اطلاعات در نظام شرکت‌های تجاری ایران را می‌توان گزارش سالانه بانک جهانی نسبت به رتبه‌بندی کشورها در خصوص شاخص شروع کسب و کار که بر اساس تعداد مراحل اداری مورد نیاز و مدت زمان و هزینه‌ای که برای شروع کسب و کار مورد نیاز است - در نظر گرفت. در گزارش اخیر بانک جهانی در

1. ibid.p.108

2. VAT identification numbers (in the EU)

3. Employer Identification Number (in the USA)

4. industry-issued number such as the ISO, BIC, DUN, PERM ID, SWIFT, CUSIP, FINS and etc.

5. Hartsink, Gerard, ibid, p.5

۶. سی ردمن، توماس، داده چیست، یا داده‌ها چه هستند؟، ترجمه دکتر محمد حسین دیانی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دوره پنجم، زمستان ۱۳۸۱، شماره ۴ (پیاپی ۲۰)، ص ۶۵

سال ۲۰۱۹ که میان ۱۹۰ کشور ارزیابی گردید، ایران با امتیاز ۶۷,۷۹ در رتبه ۱۷۳ قرار دارد^۱ و به عنوان یکی از دشوارترین سیستم‌های برای شروع کسب و کار معرفی می‌شود. با یک مثال، می‌توان این پیچیدگی و حاکمیت یک تفکر «استقلال محور» در سازمان‌های نظارتی ایران را ترسیم نمود: یک شرکت تجاری برای آغاز فعالیت خود در ایران در کنار اقدام به اخذ شناسه ملی، بایستی با ثبت در دفتر ثبت شرکت‌ها و دفتر ثبت تجار^۲ شماره ثبت دریافت کند و با تشکیل پرونده مالیاتی نزد مرجع مالیاتی کد مالیاتی بگیرد.^۳ همچنین شرکت‌های تجاری که بر حسب فعالیت خود زیر مجموعه هر سازمان حاکمیتی همچون سازمان بورس و یا بانک مرکزی قرار گیرند، بایستی موافقت آن سازمان را نیز با تشکیل اخذ کنند.^۴ در تمامی این سازمان‌ها همواره یک نهاد زیرمجموعه به عنوان مسئول اطلاعات مشغول فعالیت است که هریک از اطلاعات ارائه شده را بی‌توجه به اقدامات نهادهای دیگر بررسی نموده، در سیستم به ثبت می‌رساند.^۵

مطالعات تطبیقی نشان می‌دهد سیستم ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری در فرانسه نیز سیستمی پراکنده محسوب می‌شود که اطلاعات شرکت‌های تجاری را به شیوه‌ای درون‌سازمانی

1. A World Bank Group Flagship Group, *Doing Business 2019- Training for Reform (Comparing Business Regulation for Domestic Firms in 190 Economies)*, 16th edition, International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank, 2019, p.177-178

۲. ماده ۱ آیین نامه دفتر ثبت تجاری مصوب ۱۳۲۵: در هر محلی که اداره یا دایره یا شعبه ثبت تشکیل شده یا می‌شود، به منظور ثبت نام بازرگانان و بنگاه‌های بازرگانی و شرکت‌های تجاری دفتر مخصوصی به نام دفتر ثبت تجاری تأسیس خواهد شد.

۳. ماده ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم: به منظور شفافیت فعالیت‌های اقتصادی و استقرار نظام یکپارچه اطلاعات مالیاتی، پایگاه اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مؤدیان مالیاتی شامل مواردی نظیر اطلاعات مالی، پولی و اعتباری، معاملاتی، سرمایه‌ای و ملکی اشخاص حقیقی و حقوقی در سازمان امور مالیاتی کشور ایجاد می‌شود...

۴. برای مثال ماده ۲۵ قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴ اجازه انتشار اعلامیه پذیرهنویسی توسط مرجع ثبت شرکت‌ها را منوط به موافقت سازمان بورس نموده است. همچنین ماده ۵ آیین‌نامه نحوه تاسیس و اداره بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری غیر دولتی مصوب ۱۳۸۸ بانک مرکزی را مکلف به صدور مجوز اولیه و تایید نهایی بانک‌های خصوصی در شرف تاسیس می‌کند. پس از بررسی درخواست اشخاص متقاضی، مدارک و مستندات مورد نیاز و تطبیق و احراز شرایط مربوطه نسبت به صدور مجوزهای لازم اقدام می‌نماید.

۵. به عنوان مثال: بخش راستی‌آزمایی اطلاعات به موجب ماده ۱۰ آیین‌نامه شناسه اشخاص حقوقی توسط نهاد ثبت‌کننده (سازمان ایجادکننده یا مجوزدهنده یا ناظر شخص حقوقی) صورت می‌گیرد. علاوه بر آن، سازمان امور مالیاتی خود به طور مستقل دارای بخش صحت‌سنجی اطلاعات با استعلام از سازمان‌های مختلف است. همچنین به موجب ماده ۵ آیین‌نامه نحوه تاسیس و اداره بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری غیر دولتی بانک مرکزی بایستی اطلاعات بانک‌های در شرف تاسیس را مورد بررسی قرار دهد و...

به ثبت می‌رساند.^۱ در این راستا قانون‌گذار فرانسوی با هدف «تسهیل فرایند کسب و کار»^۲ از تاریخ ۱۱ فوریه ۱۹۹۴ قانون شماره ۹۴-۱۲۶ موسوم به «قانون مدلین»^۳ را به تصویب رساند. در ماده دو این قانون صرف ارائه یک نسخه جامع از اسناد و مدارک شرکت‌های تجاری بر اساس نیاز کلیه سازمان‌های مربوط به شرکت‌های تجاری کفایت کرده و مطالبه مستقلانه هریک از سازمان‌های مذکور به واسطه افزایش تشریفات شروع کسب‌وکار ممنوع شده است.^۴ در این راستا، در ماده R.123-1 قانون تجارت فرانسه، نهادی با نام «سازمان تشریفات شرکت‌ها»^۵ یا CFE اعتبار شده است^۶ و مدیران شرکت‌های تجاری مکلف گردیده‌اند اطلاعات مربوط به شرکت را به نهاد مذکور ارائه دهند. CFE وظیفه افشای عمومی اطلاعات و تغذیه سایر ارگان‌های مرتبط با فعالیت شرکت‌های تجاری همچون سازمان امور مالیاتی،^۷ مرکز آمار و مطالعات اقتصادی،^۸ سازمان کار،^۹ تامین اجتماعی^{۱۰} و غیره را برعهده دارد.^{۱۱}

با این حال تأسیس CFE در فضای کسب و کار شرکت‌های فرانسوی به هیچ عنوان به معنای حذف بانک‌های اطلاعاتی درون سازمانی نبود؛ بلکه تنها هدف تأسیس آن، معافیت مدیران

۱. وحیدی، فریده، *رژیم حقوقی حاکم بر ثبت شرکت‌های تجاری*، تهران: نشر میزان، ۱۳۹۵، ص ۴۶.

2. Simplification de la vie sociale des entreprises

3. la loi Madelin

4. Article 2: ...Ce dossier unique est déposé auprès d'un organisme désigné à cet effet, dans des conditions définies par décret en Conseil d'Etat, et vaut déclaration près du destinataire dès lors qu'il est régulier et complet à l'égard de celui-ci.

Tout prestataire de services entrant dans le champ d'application de la directive 2006/123/CE du Parlement européen et du Conseil, du 12 décembre 2006, relative aux services dans le marché intérieur peut accomplir l'ensemble des formalités et procédures nécessaires à l'accès et à l'exercice de son activité auprès des centres de formalités des entreprises, dans des conditions prévues par décret en Conseil d'Etat.

5. Centre de formalités des entreprises (CFE).

6. Code de Commerce, R.123-1-I.-Les centres de formalités des entreprises permettent aux entreprises de souscrire en un même lieu l'ensemble des formalités et procédures nécessaires à l'accès et à l'exercice de leur activité. Ils reçoivent à cet effet le dossier unique prévu à l'article 2 de la loi n° 94-126 du 11 février 1994 relative à l'initiative et à l'entreprise individuelle. Ce dossier comporte : 1° Les déclarations relatives à la création, aux modifications de la situation ou à la cessation d'activité, que les entreprises sont tenues de remettre aux administrations, personnes ou organismes mentionnés à l'annexe 1-1 à l'article R. 123-30 ; 2° Les demandes d'autorisation que les entreprises sont tenues de remettre aux autorités compétentes pour la délivrance de ces autorisations sauf si le déclarant souhaite déposer ces demandes directement auprès des autorités compétentes.

7. service des impôts

8. INSEE (Institut national de la statistique et des études économiques).

9. Assédic (Association pour l'emploi dans l'industrie et le commerce).

10. URSSAF (Unions de Recouvrement des Cotisations de Sécurité Sociale et d'Allocations Familiales).

11. Siné, L., *Droit des sociétés*, 8e édition, Paris: Dunod, 2008, p.77, Guiramand, F.A. Héraud, *DCG 2- Droit des sociétés 2016/2017*, 10e éd, Paris: Dunod, 2016, p.74.

شرکت‌های تجاری از مواجهه مستقیم با سازمان‌های ذی‌ربط بود.^۱ با این توضیح که به‌جای کادر مدیریتی شرکت‌های تجاری، این نهاد CFE بود که به اخذ اطلاعات شرکت تجاری و فراهم نمودن اطلاعات مورد نیاز سازمان‌های مذکور برای تکمیل پایگاه اطلاعاتیشان مبادرت می‌ورزید.

از مهم‌ترین کشورهایی که بر اساس گزارش‌های بانک جهانی دارای سیستم ثبت شرکت‌های پراکنده می‌باشند، نروژ و صربستان‌اند. در نروژ براساس گزارش بانک جهانی تا پیش از اجرای نظام یکپارچه ثبت اطلاعات، به شرکت‌های تجاری علاوه بر شماره ثبت، «شماره مالیات بر ارزش افزوده»، «شماره مالیات بر درآمد سالیانه»، «شماره شناسایی کارفرما» و «شماره شرکت در فهرست اسامی موجود در ثبت وثیقه منقول و ثبت حساب‌های شرکت» اختصاص می‌یافت و هر شرکت تجاری مکلف است با ثبت اطلاعات خود در پایگاه‌های متعدد اطلاعاتی مبادرت به اخذ این کدهای منحصر به فرد کند.^۲ با این حال این کشور در صدد اصلاح این نظام ثبتی با فراهم نمودن زیرساخت‌ها جهت شناسایی مرکز ثبت برانایسون^۳، نهاد متولی ثبت شرکت‌ها در نروژ، به عنوان بانک اطلاعاتی واحد و منحصر به فرد در حوزه شرکت‌های تجاری در این کشور است.^۴

در صربستان، نیز برای دهه‌ها، پروسه ثبت شرکت، دشوارترین و وقت‌گیرترین پروسه ثبتی محسوب می‌شد که با موانع غیرضروری اداری همراه بود. در نظام مذکور یک نهاد واحد ثبت شرکت وجود نداشت و پروسه ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری در شانزده دادگاه^۵ صورت می‌پذیرفت.^۶ اگرچه صربستان از اواسط دهه ۲۰۰۰ با هدف ایجاد فضای تجاری مطلوب و افزایش سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و تأسیس شرکت‌های تجاری، درصدد اصلاحاتی برآمد، لیکن همچنان بانک اطلاعاتی ثبت شرکت‌ها به عنوان سیستم اطلاعاتی واحد و منحصر به فرد

۱. وحیدی، فریده، پیشین، ص ۴۶

2. *Business Registration Reform Case Study: Norway*, World Bank Group, 2011, p.62

3. Brønnøysund Register Centre or BRC.

4. *Implementing a Unique Business Identifier in Government*, p.78.

5. Commercial Court Registry.

6. Bruhn, Miriam, et. al. *Courts and Business Registration Evidence from Serbia*, World Bank Policy Research Working Paper 8611, 2018, p.4-5

در حوزه شرکت‌های تجاری شناخته نمی‌شود و رقبای سرسختی همچون سیستم اطلاعاتی بیمه تأمین اجتماعی را در کنار خود می‌بیند.^۱

۲.۲. سیستم ثبت متمرکز اطلاعات (مرجع واحد ثبت اطلاعات)

سیستم ثبت متمرکز اطلاعات نوعی از سیستم‌های ثبت اطلاعات شرکتهاست که مبنای خود را بر انحصار بانک اطلاعات ثبت شرکت‌های تجاری استوار ساخته است؛ براین اساس، در سیستم مذکور تمامی اطلاعات مورد نیاز ذی‌نفعان و سازمان‌های فعال در حوزه‌های شرکت‌های تجاری در راستای برقراری تعامل اقتصادی با شرکت‌های تجاری و نظارت بر آنها به‌طور متمرکز در یک بانک اطلاعاتی جمع‌آوری و از همان سامانه به متقاضیان ارائه می‌گردد.^۲

در میان صاحب‌نظران و متخصصین سیستم‌های متمرکز به «سیستم‌های مرکز خرید»^۳ مشهورند. زیرا:

اولاً: همانند مراکز خرید که کلیه مغازه‌ها را در خود جمع نموده است، سیستم ثبت متمرکز نیز کلیه بانک‌های اطلاعاتی پراکنده را در خود جمع‌آوری نموده است.^۴

ثانیاً: همانند مراکز خرید که با مراجعه به آنها کلیه مایحتاج افراد تامین می‌گردد، متقاضیان تأسیس شرکت و دسترسی به اطلاعات کافی است به سیستم مذکور مراجعه نموده، نیاز خود را برطرف سازند.^۵

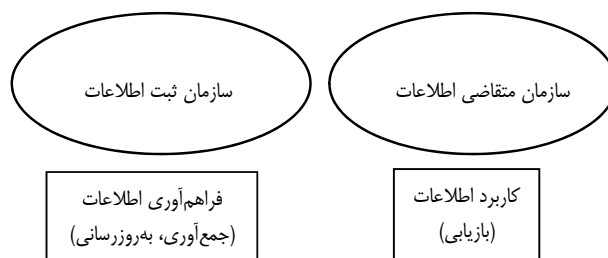
1. *Implementing a Unique Business Identifier in Government*, p.105-106

2- Consolidated text of Law On the one-stop-shop system and keeping a trade registered and a register of other legal entities, Article 3: The one-stop-shop system shall make the following possible: ... 2) integration of all legally relevant data in a single legally valid decision for business start-up and the exercise of the rights of a particular entity and data accessibility; for Complete text see: <https://gostivar.eregulations.org/media/Law%20on%20the%20one-stop-shop%20system.pdf>.

3- one-stop shop

4- Consolidated text of Law On the one-stop-shop system and keeping a trade registered and a register of other legal entities, Article 2: The terms used in this Law shall have the following meaning: ... 2. "One-stop-shop system" shall be a system which enables receipt, processing, distribution and integrated access to the data determined by law, entered in the trade register, the register of other legal entities, and the other basic registers established by law, pertinent to the subjects of entry.

5. New Zealand Business Number Act 2016, Art3 (Main purposes) The main purposes of this Act are to: ... (c) reduce transaction costs in New Zealand; and (d) establish and maintain the New Zealand Business Number Register that will... (iii) enable certain information to be collected and shared between authorized government agencies; (iv) make certain information publicly available; and (e) protect the security and confidentiality of information provided under this Act and the privacy of individuals in business (within the meaning set out in section 9(2)).

مدل ثبت فراسازمانی^۱

سیستم ثبت شرکت‌های انگلستان را می‌توان به عنوان قدیمی‌ترین سیستم ثبت متمرکز اطلاعات در دنیا معرفی نمود. نظام حقوق شرکت‌های انگلستان از سال ۱۸۴۴ همگام با آزادسازی تأسیس شرکت، در چارچوب لزوم شفافیت حداکثری، اقدام به تأسیس نهاد ثبت شرکت‌ها موسوم به «خانه شرکت‌ها» نمود.^۲ تأکید سیستم مذکور بر شفافیت چنان جامعیتی به پرونده اطلاعاتی خانه شرکت‌ها بخشید که از همان ابتدا جایگاه سیستم مذکور به عنوان یک بانک اطلاعاتی جامع و شاخص در میان سایر ارگان‌های دولتی و سازمانی تثبیت گردید. این موضوع سبب شد تا متقاضیان تأسیس و مدیران شرکت‌های تجاری از همان ابتدا تنها مکلف به ثبت اطلاعات خود در یکی از شعب خانه شرکت‌ها بنا به حوزه اقامتی خود^۳ گردند^۴ و همه اطلاعات مربوط به وضعیت حقوقی شرکت، اطلاعات بیمه‌ای، مالیاتی و ... نیز صرفاً از طریق سامانه مزبور قابل دستیابی باشد. پس از سال ۲۰۰۹ که به تبعیت از مصوبه شماره 2009/101/EC پارلمان اروپا، سیستم ثبت اطلاعات خانه شرکت‌ها در دو بعد جمع‌آوری و بازیابی فرایند الکترونیکی شدن را آغاز نمود. به‌واسطه قابلیت دسترسی آنلاین، رایگان و بدون تأخیر به اطلاعات ثبت‌شده این جایگاه به‌شدت تقویت گردید و با استقبال ویژه‌ای از سوی سازمان‌های دولتی و نهادهای ناظر مواجه شد؛ به‌طوری‌که بر طبق آمار رسمی «دپارتمان کسب

۱. سی ردمن، توماس، پیشین، ص ۶۵.

2. Department for Business, Energy & Industrial Strategy, *Corporate Transparency and Register Reform*, 2019, p.12.

۳. حسب موقعیت جغرافیایی شرکت‌های تجاری سه مرکز ثبت اطلاعات شرکت‌ها در انگلستان و ولز، اسکاتلند و ایرلند تعبیه گردیده بود.

4. Ibid

و کار، انرژی و استراتژی صنعتی»^۱ انگلستان در سال ۲۰۱۷، آمار بی‌سابقه ۶/۵ میلیارد بار دسترسی به اطلاعات شرکت‌ها را به ثبت رساند. این آمار علاوه بر آنکه حکایت از مرجعیت سیستم اطلاعاتی خانه شرکت‌ها به عنوان یک سیستم اطلاعاتی متمرکز دارد، دلالت بر حجم بالای مقبولیت آن نزد افراد و سازمان‌های متقاضی دسترسی به اطلاعات نیز دلالت دارد.^۲

بنا بر گزارش‌های بانک جهانی نیوزلند و آلبانی از مشهورترین کشورهای دارای نظام ثبت شرکت‌های متمرکزند.

در نیوزلند از سال ۲۰۱۳، وزارت تجارت، اختراعات و اشتغال^۳ نیوزلند با هدف سازمان‌دهی ارتباطات میان اشخاص حقوقی و ذی‌نفعان خصوصی و همچنین توسعه ارتباط میان سازمان‌های دولتی و یکپارچه‌سازی خدمات آن‌ها درصدد اجرای مدل متمرکز ثبت شرکت‌های تجاری با مدیریت سازمان شرکت‌ها^۴، متولی امور ثبت شرکت‌ها در نیوزلند، برآمد.^۵ بنا به تعبیر اندیشمندان این بانک اطلاعاتی با عبور از رویکرد مجزای جمع‌آوری اطلاعات از سوی هریک از سازمان‌های فعال در حوزه شرکت‌های تجاری، کلیه بانک‌های اطلاعاتی را در اختیار خود قرار داده است و اطلاعات مربوط به کسب‌وکارها را به صورت الکترونیک از این منابع اطلاعاتی جمع‌آوری و در یک مکان ذخیره می‌کند.^۶ داده‌های مذکور که به داده‌های اصلی شرکت‌های تجاری^۷ موسوم‌اند پس از جمع‌آوری بایستی به‌طور تمام و کمال در اختیار نهادها و سازمان‌های دولتی مرتبط با اشخاص حقوقی و اشخاص متقاضی دسترسی به اطلاعات قرار گیرند.

در آلبانی نیز از سوم می ۲۰۰۷، به موجب قانون شماره ۹۷۲۳، مرکز ملی ثبت^۸ - به اختصار NRC - به‌منزله تنها نهاد ذی‌صلاح در حوزه ثبت شرکت‌های آلبانی در جهت اجرای نظام یکپارچه ثبت اطلاعات به رسمیت شناخته شد و فعالیت خود را زیر نظر مرکز ملی تجارت آغاز کرد.^۹ رویکرد NRC اجرای نظام یکپارچه در چارچوب مدل متمرکز صورت می‌گیرد.^{۱۰} در این خصوص قانون‌گذار در ماده ۵۹ قانون شماره ۹۷۲۳ با عنوان «ثبت همزمان» تصریح می‌کند

1. Department for Business, Energy and Industrial Strategy

2. Ibid, pp.12-13

3. Ministry of Business, Innovation and Employment (MBIE).

4. The Companies Office.

5. *Implementing a Unique Business Identifier in Government*, p.69-70

6. Ibid

7. Primary Business Data.

8. National Registration Center (NRC).

9. National Registration Center (NRC), for more Information see:

<http://www.qkr.gov.al/nbc/about-us/>

10. Ibid, p.25

صرف ثبت اطلاعات در این پایگاه، متقاضیان تأسیس شرکت تجاری را معاف از ثبت اطلاعات خود در سایر پایگاه‌های اطلاعاتی همچون سازمان امور مالیاتی، بیمه تأمین اجتماعی و... می‌کند. علاوه بر این، به موجب ماده شصت این قانون شماره شناسایی NRC، که در ازای ثبت اطلاعات به شرکت‌های تجاری ارائه می‌شود، در کلیه سازمان‌ها به منزله شماره شناسایی منحصر به فرد شخصیت حقوقی شناخته می‌شود. بر این اساس، می‌توان گفت پایگاه اطلاعاتی مرکز ملی ثبت به منزله تنها پایگاه اطلاعات سازمانی درخصوص اشخاص حقوقی و شرکت‌های تجاری آلبانی محسوب می‌شود که متولی تغذیه اطلاعاتی سایر نهادهای فعال در حوزه شرکت‌های تجاری است.

۳. شناسایی سیستم مدیریت اطلاعات کارآمد

رونالد کوز،^۱ مشهورترین نظریه‌پردازان مکتب حقوق و اقتصاد معتقد است دولت به عنوان یک ابر بنگاه اقتصادی^۲ قبل از اینکه هرگونه سیاست‌گذاری انجام دهد، باید هزینه تحریف‌ها و ناکارآمدی‌های خود را در نظر گیرد و با دیدگاهی عقلایی و اقتصادی بهترین سیاست را برگزیند.^۳ براساس نظریه سیاست کارآمد کوز، مناسب است مبتنی بر منطق هزینه و فایده میزان مزایای هر یک از این دو سیستم به منظور ارائه راهکار عقلایی مورد سنجش قرار گیرد. همان‌طور که پیش از این عنوان شد، مخاطب سیستم‌های ثبت شرکت‌ها را می‌توان از یک سو سرمایه‌گذاران شرکت‌های تجاری در راستای حصول امنیت خرد و از سوی دیگر نهادهای نظارتی و سیاست‌گذاران اقتصادی به منظور تحقق امنیت کلان دانست. برای انتخاب سیستم کارآمد در وهله اول با شناسایی مبانی تحقق امنیت در سیستم‌های ثبتی به مقایسه این دو سیستم ثبت می‌پردازیم و در وهله دوم بر مبنای تحلیل هزینه و فایده و در چارچوب کارایی پارتو به شناسایی استراتژی برتر قدم خواهیم برداشت.

۳.۱. مبانی تحقق امنیت در «سیستم ثبت شرکت‌ها»

امنیت در سیستم‌های ثبت شرکت‌ها از دو زاویه خرد و کلان قابل مطالعه و بررسی است. در سطح خرد به گسترش روابط شرکت با سرمایه‌گذاران بر مبنای دکتترین حقوق خصوصی می

1. Ronald Coase

2. Super Firm

3. Coase, R. H., "The problem of social cost", *The Journal of Law & Economics* 3, 1960, p.42-43.

پردازد و در سطح کلان به سیاست‌های کنترلی و نظارتی دولت از منظر نظریات حقوق عمومی مبادرت می‌ورزد. ذیلاً به تفصیل این مبانی مورد بحث قرار می‌گیرند.

۳.۱.۱. مبانی تحقق امنیت خرد

در سطح خرد، امنیت معاملات حقوقی مبتنی بر مدیریت اطلاعات است. در تشریح پروسه «مدیریت اطلاعات» می‌توان گفت ذینفعان برای هدایت سرمایه‌های راکد خود به سمت بنگاه‌های اقتصادی بر اساس معیار اقتصادی قرارداد باید به این نتیجه برسند که تخصیص سرمایه به بهترین شکل و بر مبنای معیار بهینه پارتو^۱ به گونه‌ی صورت می‌پذیرد که سرمایه آنها به با ارزش‌ترین شرکت استفاده‌کننده تخصیص یافته و تخصیص مجدد بر اساس تغییر در شرکت سرمایه‌پذیر همراه با ضرر است.^۲ بر این اساس، آنها نیازمند اطلاعاتی اعتمادپذیرند تا بتوانند تحلیل درستی از شرکت تجاری برای سرمایه‌گذاری یا عدم آن اتخاذ نمایند؛^۳ از طرفی دیگر نیز ارائه بی‌حد و مرز اطلاعات بدون در نظر گرفتن مصالح شرکت‌های تجاری پروسه تولید اطلاعات آنها- که پروسه‌ای هزینه‌بر محسوب می‌شود- را به‌طور جدی تضعیف می‌کند. بنابراین شرکت‌های تجاری نیز نیازمند کنترل ارائه اطلاعات می‌باشند.

بنابراین دو مصداق را می‌توان به عنوان مبانی تحقق امنیت خرد در سیستم ثبت شرکت‌ها شناسایی نمود:

۳.۱.۱.۱. اعتمادسازی نسبت به اطلاعات ارائه شده به اشخاص ثالث

مطلوب یک نظام ثبت اطلاعات که خواهان برقراری امنیت در یک نظام اقتصادی است، صرف اطلاع‌رسانی به اشخاص ثالث نیست؛ بلکه این اطلاع‌رسانی زمانی می‌تواند تامین‌کننده امنیت اشخاص ثالث باشد که سیستم ثبت اطلاعات مبتنی بر عنصر اعتمادپذیری اطلاعات ثبت شده باشد. بنابراین سیستم‌های ثبت اطلاعات بایستی به گونه‌ای اطلاعات را ثبت و ارائه کنند که گویی صفحه‌ای که اطلاعات در آن ثبت شده، همانند آینه‌ای است که به‌طور کامل تمام اطلاعاتی را که اشخاص ثالث به منظور شناسایی شرکت تجاری و وضعیت حقوقی آن بدان

۱. Pareto efficiency

۲. برای آشنایی بیشتر با مفهوم کارایی پارتو، ر.ک: طوسی، عباس، *تحلیل اقتصادی حقوق شرکت‌ها*، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۳، ص ۷۳.

۳. انصاری، مهدی، *تحلیل اقتصادی حقوق قراردادهای*، تهران: انتشارات جنگل (جاودانه)، ۱۳۹۳، ص ۳۷۴.

نیازمندند، ارائه می‌دهد و تضمین می‌کند که هیچ منبع اطلاعاتی دیگری نمی‌تواند این شناسایی منحصر به فرد شرکت تجاری یا وضعیت آن را خدشه‌دار کند.^۱

پیشتر گفته شد که سیستم ثبت شرکت‌ها همواره مکلف به ثبت دو گروه از اطلاعات است: «اطلاعات مرجعی» که هویت شرکت‌های تجاری را نشان می‌دهد و «اطلاعات مالی و اقتصادی» که وضعیت اقتصادی یک شرکت تجاری را از گذشته تا حال نمایانگر است.^۲ در حوزه «اطلاعات مرجع»، این قابلیت در نهاد ثبت اطلاعات وجود دارد که از عهده صحت‌سنجی این اطلاعات به گونه‌ای بر آید که بتوان تصور کرد تمامی اطلاعات هویتی ثبت شده در این مراجع واقعیت داشته و چیز دیگری غیر از مندرجات ثبت شده در برابر اشخاص ثالث قابل استناد نیست.^۳ اما سیستم ثبت شرکت‌ها به تنهایی قادر نیست این نقش را در خصوص «اطلاعات مالی و اقتصادی ایفا کند؛ زیرا از منظر اقتصادی حصول چنین سیستمی در حوزه اطلاعات اقتصادی- که پویایی و تغییر و تحول مداوم از ویژگی‌های آن است- رویکرد بسیار پر هزینه‌ای محسوب می‌گردد. با این حال، به نظر می‌رسد راهکار بهبود کیفیت این اطلاعات را می‌توان بر مبنای «مدل ستاره دریایی» برافمن^۴ و بکستورم^۵ در پذیرش یک نهاد واحد در امر اطلاع‌رسانی در حوزه شرکت‌های تجاری و بر مبنای سیستم ثبت متمرکز اطلاعات یافت. مدل مذکور که به عنوان الگوی مدرن مدیریت سازمانی شناخته می‌شود، وام‌گرفته از سیستم بدنی ستاره دریایی است. در سیستم بدنی ستاره دریایی هیچ‌گونه ساختار مرکزی فرماندهی وجود ندارد؛ در عوض، ارتباط قوی میان اندام‌های بدن این موجود یافت می‌شود؛ به گونه‌ای که حتی هنگامی که یکی از پاها از بدن آن جدا شود، اعضای دیگر عضو مذکور را ترمیم نموده، به‌زودی پای دیگری جایگزین آن می‌شود.^۶ بر مبنای مدل مذکور، پذیرش مرجع واحد ثبت اطلاعات در چارچوب سیستم متمرکز باعث می‌شود سایر نهادها به جای آن که هزینه‌ای را که صرف جمع‌آوری و صحت‌سنجی اطلاعات تکراری می‌نمایند، صرف ترمیم و رفع نقاط ضعف ثبت شرکت‌ها در حوزه

۱. طباطبایی حصار، نسرین، پیشین، صص ۴۸-۴۹

2. The Trade Associations Global LEI Proposal, ibid, p.1.

۳. طباطبایی حصار، نسرین، پیشین، ص ۸۴.

4. Ori Brafman

5. Rod A. Beckstorm

6. Brafman, O. ,R. Beckstorm, *The Starfish and The Spider, The unstoppable power of leaderless organizations*, 1st pub, Newyork: Penguin Group Inc., 2006, p.34.

اطلاعات مالی و اقتصادی کنند و کیفیت این اطلاعات را به اطلاعات مرجع نزدیک کنند. بنابراین پیاده‌سازی یک سیستم متمرکز ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری که به صورت یکپارچه با سایر دستگاه‌های اداری و نهادهای نظارتی در ارتباط است، می‌تواند منجر به بهبود کیفیت اطلاعات مالی و اقتصادی ثبت شده در مرجع ثبت اطلاعات گردیده و نیاز سرمایه‌گذار را بهتر تأمین کند.

۳.۱.۱.۲. تعیین دامنه دسترسی به اطلاعات

در حوزه شرکت‌های تجاری، اگرچه اقتضای «اصل شفافیت بازار»^۱ لزوم ارائه تصویر واقعی و درست از آنچه در شرکت روی می‌دهد، است، لیکن محرمانگی اطلاعات موضوعی است که باید در تعیین دامنه دسترسی به اطلاعات در نظر گرفته شود.^۲ آنچه در تعیین این دامنه باید مورد توجه قرار گیرد، آن است که مبنای تحقق مفهوم «محرمانگی» برای شرکت‌های تجاری، حمایت از منافع آنها به عنوان ارائه‌دهندگان اطلاعات است. لذا در تعیین دامنه دسترسی به اطلاعات یک شاخص منحصر به فرد و واحد به عنوان استاندارد باید در نظر گرفته شود که به طور هم‌زمان هم از منافع اشخاص ثالث- بر مبنای دسترسی به اطلاعات- و هم از منافع شرکت تجاری- بر مبنای تعیین دامنه دسترسی- حمایت کند.^۳

در سیستم ثبت اطلاعات درون‌سازمانی یا پراکنده، منافع و نیازهای مرجع ثبت‌کننده اطلاعات، در اولویت قرار می‌گیرد؛ به گونه‌ای که هرگونه اطلاعاتی را که مرجع ثبت اطلاعات خواهان آن باشد، بایستی توسط شرکت تجاری ارائه شود و در مرجع مذکور ثبت گردد و اطلاعاتی که مرجع مزبور متقاضی آن‌ها نمی‌باشد، به عنوان اطلاعات محرمانه تلقی می‌گردد.^۴ مثلاً در سیستم ثبت اطلاعات کارفرمایان، اطلاعات شرکت تجاری صرفاً از منظر نیروی کار و مشمولین قانون کار و بیمه‌های اجتماعی به ثبت می‌رسد و سایر اطلاعات احتیاجی به ثبت ندارد.

۱. اصل شفافیت بازار- به انگلیسی Market Transparency Principle- شاخص توان مدیریت در ارائه اطلاعات ضروری به شکل صحیح، روشن، به موقع و دردسترس جهت ارائه تصویر واقعی از آنچه در شرکت روی می‌دهد، می‌باشد (ابراهیمی، مریم، *حقوق نقل و انتقال سهام در بورس*، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۵، ص ۱۴۵).

2. Powell, L., M. Montoya, E. Shuvalov, "Legal Entity Identifier: What Else Do You Need to Know?", *Finance and Economics Discussion Series* 2011-31, 2011, p.8.

۳. طباطبایی حساری، نسرین، پیشین، ص ۱۴۸.

4. Powell, L., et al, *ibid*, p.8.

بنابراین می‌توان اینگونه استدلال کرد که حفاظت از محرمانگی و تعیین قلمرو اطلاعات محرمانه به طور مطلق و نه نسبی نیز، وحدت سیستم ثبت اطلاعات در قالب یک سیستم ثبت متمرکز را می‌طلبد و کثرت و پراکندگی مراجع ثبت اطلاعات شرکت‌ها که هر کدام اهداف و مبانی متفاوتی از جمله مالیاتی، بیمه‌ای، تشخیص هویتی و ... دارند، می‌تواند زنگ خطری باشد که به واسطه تفاسیر سلیقه‌ای از دامنه دسترسی به اطلاعات که بر مبنای منافع هر سازمان انجام می‌شود، منافع شرکت‌های تجاری را تهدید نموده و آنها را مکلف به اخذ تعهد عدم افشا با هر یک از مراجع ذیربط می‌کند که این تعهدات نیز در بهترین حالت در صورت استنباط وصف محرمانگی اطلاعات مذکور از جانب مرجع قضایی، در چارچوب قواعد مسئولیت، نهاد افشاگر را تنها مسئول جبران خسارت قرار می‌دهد.^۱

۳.۱.۲. مبانی تحقق امنیت کلان

مفهوم امنیت کلان دلالت بر مفهوم نظم عمومی اقتصادی در معنای خاص خود دارد. این بخش از مفهوم نظم عمومی دلالت بر نقش هدایت‌کنندگی دولت در عرصه اقتصاد دارد و هدفش اجرای سیاست‌های دولت و تنظیم اقتصاد ملی است.^۲ با توجه به آنکه بخش اعظم فعالیت‌های اقتصادی در قالب شرکت‌های تجاری صورت می‌پذیرد، بایستی به این موضوع اذعان داشت که شرکت‌های تجاری جایگاه ویژه‌ای در حوزه نظم عمومی اقتصادی دارند.^۳ سیاست‌های مربوط به نظم عمومی بازار همواره سه گروه را درگیر خود می‌سازد: اندیشمندان و محققان که به عنوان طراحان این سیاست‌ها در نظر گرفته می‌شوند؛ دولتمردان به عنوان تصویب‌کننده و پیاده‌ساز این سیاست‌ها شناخته می‌شوند و ناظران که نقش نظارت بر اعمال سیاست‌گذاری‌ها را بر عهده دارند.^۴ هر سه گروه به واسطه نقش فعالی که در حوزه نظم اقتصادی ایفا می‌کنند، نیازمند دسترسی به اطلاعاتند. بنابراین مبانی سیستم‌های ثبت اطلاعات در تحقق امنیت کلان را می‌توان در میان این سه گروه جست. ذیلاً با شناسایی هریک از این موارد به

1. Quinto, D., S.Singer, *Trade Secrets: Law and Practice*, 1st pub, Oxford: Oxford University Press, 2009, pp 213-220.

۲. کاتوزیان، امیر ناصر، *قواعد عمومی قراردادها*، جلد ۱: مفهوم، انعقاد و اعتبار قرارداد، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۳، ص ۱۶۸.

۳. طوسی، عباس، پیشین، صص ۱۹-۲۱.

4. Bottega, J., L.Powell, *ibid*, p.106-109

مقایسه سیستم‌های متمرکز و پراکنده ثبت اطلاعات در حوزه فراهم‌سازی اطلاعات برای این سه گروه خواهیم پرداخت.

۳.۱.۲.۱. تحقیقات اقتصادی اندیشمندان

با توجه به آنکه تحقیقات آکادمیک اساس سیاست‌گذاری در حوزه نظم عمومی اقتصادی را تشکیل می‌دهد، به نظر می‌رسد کاهش هزینه این تحقیقات را می‌توان یک مطلوبیت به حساب آورد. محققان در سازمان‌های دولتی، دانشگاه‌ها و بخش‌های خصوصی، در هریک از تجزیه و تحلیل‌های خود نیازمند یک منبع اطلاعاتی جامع، در دسترس و پویا به منظور شناسایی واضح و شفاف شخصیت حقوقی شرکت‌های تجاری و وضعیت آن‌ها در طول زمان می‌باشند. با این حال در طی این پروسه محققین برای دستیابی به یک تصویر جامع از یک بازار خاص و یا یک شرکت تجاری خاص ناگزیرند اغلب داده‌ها را از منابع مختلف ترکیب کنند که این امر هزینه بسیار زیادی می‌طلبد؛^۱ علاوه بر آن هنگام ترکیب این داده‌ها از منابع متعدد بسیار مهم است که داده‌های جمع‌آوری شده استاندارد باشند و سپس مورد استفاده قرار گیرند. در حالی که اصولاً در غیاب یک نهاد ارائه‌دهنده اطلاعات استاندارد، این محققان مجبور به اخذ اطلاعات گران‌قیمت غیر استاندارد و گاه نادرست اطلاعات بوده و پس از آن بایستی مبادرت به استانداردسازی آن‌ها نموده و سپس از آنها استفاده کنند.^۲ بنابراین سیستم‌های ثبت پراکنده جز افزایش هزینه حاصلی برای محققین ندارد. در این راستا توصیه اندیشمندان آن است، همان‌طور که سیستم ثبت احوال (ثبت در خصوص اشخاص حقیقی) تهیه انواع آمار را تسهیل می‌کند، در حوزه ثبت اشخاص حقوقی نیز سیستم متمرکز ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری به کار گرفته شود تا به عنوان یک کتاب راهنما عمل نموده و کارآمدی خود را به طرز قابل توجهی در ثبت اطلاعات مورد نیاز به منصفه ظهور برساند.^۳

۳.۱.۲.۲. سیاست‌گذاری دولتمردان

چالش شناسایی شرکت‌های تجاری صرفاً محدود به اندیشمندان نیست؛ بلکه آگاهی از این اطلاعات برای دولتمردان نیز حیاتی است؛ زیرا سیاست‌گذاری مستلزم شناسایی وضعیت فعلی

1. ibid,p.109

2. ibid

3. Hartsink, Gerard, ibid, p.4

برای تصویب سیاست کارآمد است.^۱ حساسیت امر خطیر سیاست‌گذاری و پیاده‌سازی آن منجر به ظهور پدیده تقسیم کار و اعطای صلاحیت انحصاری به هر نهاد اداری گردیده است.^۲ در این خصوص می‌توان گفت در نظام‌های حقوقی، نهاد ثبت شرکت‌ها مهمترین نهاد اطلاعاتی در حوزه شرکت‌های تجاری شناخته می‌شود.^۳ برای تشریح اهمیت بحث توجه به سابقه تأسیس اولین نهادهای ثبت شرکت‌ها در دنیا جالب توجه است. در بریتانیا پس از شکست‌های اقتصادی متعددی که در نتیجه عدم نظارت صحیح بر شرکت‌های تجاری صورت پذیرفت در اواسط قرن نوزدهم کمیته‌ای با رهبری ویلیام گلدستون برای برون رفت از شکست‌ها پیش بینی شد.^۴ کمیته گلدستون در نتیجه بررسی‌های خود به این نتیجه رسید که عامل اصلی این شکست‌ها عدم وجود یک نهاد اطلاع‌رسانی در حوزه شرکت‌های تجاری است که باعث می‌شود بررسی هویت و وضعیت موجود شرکت‌ها مخفی بماند.^۵ در همین راستا پیشنهاد این کمیته تأسیس اولین نهاد ثبت شرکت‌ها در دنیا را با عنوان «خانه شرکت‌ها» با هدف تأمین اطلاعاتی نهادهای ناظر بود.^۶ تفکر در این موضوع نشان می‌دهد که در نظام حقوق اداری به عنوان یک نظام سیاست‌گذار در امور مهمی همچون اقتصادی و امنیتی معاملاتی، سیستم پراکنده ثبت اطلاعات به واسطه عدم ارائه یک دیدگاه تخصصی یک سیستم طرد شده محسوب می‌گردد. به همین دلیل همواره سیستم ثبت متمرکز به منظور تعیین وضعیت شرکت‌های تجاری مورد استقبال قرار گرفته است.^۷

۳.۱.۲.۳. نظارت ناظران

یکی از سیاست‌های عمده دولت‌ها در نظامات متعدد اقتصادی سیاست اعتمادسازی نسبت به فضای حاکم بر معاملات اقتصادی از طریق تقویت بعد نظارتی است؛ زیرا تجربه نشان داده است

1. 28. Palmer, D., "Security, risk and registration", *Land Use Policy* 15, 1998, p. 83.

۲. مؤتمنی طباطبائی، منوچهر، **حقوق اداری**، تهران: سمت، ۱۳۹۷، ص ۴۴۶

3. Sealy, Len and Sarah Worthington, *Sealy & Worthington's Cases & Materials in Company law*, 10th edition, Oxford: Oxford University Press, 2014, p. 715.

4. McQueen, Rob, *A Social History of Company Law Great Britain & the Australian Colonies 1854-1920*, first published, Farnham and Burlington: Ashgate Publishing Company and Ashgate publishing Limited, 2009, p. 45

5. *ibid*

6. Department for Business, Energy and Industrial Strategy, *ibid*, p. 12

۷. طباطبائی حساری، نسرين، پیشین، ص ۱۲۳.

در کشورهایی که دولت به‌طور مستقیم بر نحوه نظارت بر تعاملات اقتصادی سیاست‌گذاری نمی‌کند، اصولاً سرمایه‌گذاران به واسطه آسیب‌پذیری نظام نظارتی که منجر به بروز معاملات مبهم و غیر شفاف می‌شود راغب به انجام مبادلات اقتصادی نمی‌باشند؛ در مقابل در کشورهای دارای نظام قوی نظارتی، همواره سرمایه‌گذاری رو به افزایش است.^۱ در این راستا ناظران باید علاوه بر شناسایی میزان سلامت بازار و مخاطراتی که ممکن است در برداشته باشد، پاسخی قطعی نسبت به پرسش‌های پیرامون شناسایی هریک از شرکت‌های تجاری و منابع درآمدی آنها ارائه دهند؛^۲ زیرا در فضای تجاری، همواره شرکت‌هایی یافت می‌شوند که سعی دارند عملیاتشان از دید دولت و مقامات ناظر پنهان بماند و فعالیت‌های غیر قانونی خود را علی‌الظاهر قانونی جلوه دهند. بیم رفتارهای مجرمانه‌ای که بیشتر از جنس پولشویی و تامین مالی تروریسم هستند، مدیریت هویت شرکت‌های تجاری را برجسته می‌سازد.^۳

در سیستم‌های ثبت پراکنده اطلاعات ناسازگازهای فراوانی میان بخش‌های متعدد اطلاعاتی وجود دارد و این موضوع کیفیت گزارش آن‌ها را پایین می‌آورد. در حالی که ناظران نیازمند رژیم سختگیرانه‌ای برای تأیید منظم داده‌ها و اطمینان از کیفیت بالای آنها هستند.^۴ به همین دلیل سیستم ثبت اطلاعات متمرکز در حوزه شرکت‌های تجاری که در راستای بهبود نظارت بر فضای معاملاتی کمک می‌کند، به عنوان یکی از مهم‌ترین مکمل‌های سیستم‌های نظارتی به منظور فهم و درک بهتر اطلاعات مربوط به شرکت‌های تجاری در سطح ملی و بین‌المللی است.^۵

۳.۲. تحلیل اقتصادی سیستم‌های ثبت اطلاعات جهت شناسایی مکانیزم کارآمد

اجرای استراتژی ثبت پراکنده برای حصول امنیت خرد، دولت را با دو واحد ضرر مواجه می‌کند، درحالی که انتخاب استراتژی ثبت متمرکز دو واحد سود به همراه دارد زیرا: اولاً: لزوم ثبت اطلاعات مربوط به شرکت‌های تجاری در جهت ایجاد امنیت خرد با این هدف معتبر شناخته شده است که مرجع ثبت اطلاعات بتواند اعتماد اشخاص ثالثی را که به مرجع

1. La Porta, R., F.Lopez de Silanes, A.Shleifer, R.Vishny, "Law and Finance", *NBER Working Paper* 5661, 1996, p.2-3.

2. Hartsink, Gerard, *ibid*, p.1.

۳. ابراهیمی، مریم، پیشین، صص ۱۴۵-۱۴۹

4. Hartsink, Gerard, *ibid*, p.5-6

5. The Trade Associations Global LEI Proposal, *ibid*, p.8.

ثبتي مراجعه و كسب اطلاعات مي‌كنند فراهم آورد، به طوري كه ظواهر موجود براساس اطلاعات ثبت شده در مرجع ثبتي، جز به صورت استثنا، دلالت مطلق و غير قابل نقضی بر حقيقت داشته باشد.^۱ آن چه به نظر انديشمندان مي‌تواند مانعي جدي براي حصول اين اعتماد شود، عملکرد هم‌زمان چند مرجع ثبت اطلاعات در قالب مدل پراكنده است^۲، زيرا ممكن است اطلاعات اين مراجع ثبتي با يكديگر در تعارض باشند و در اين صورت مشخص نيست اطلاعات کدام يك از اين مراجع معتبر شناخته مي‌شوند.^۳ علاوه بر اين، حتي به فرض آن كه اطلاعات اين مراجع ثبتي هيچ گونه تعارضی با يكديگر نداشته باشند اين احتمال كه ممكن است يكي از مراجع ثبت اطلاعات نسبت به مرجع هم‌عرض اطلاعات بيش تری ارائه دهد^۴، سبب مي‌شود ميزان اعتمادي كه در فرض وجود يك نهاد ثبت شركت‌های واحد در چارچوب مدل متمرکز امكان پذير است، در مدل پراكنده نسبت به كل مراجع ثبتي به منزله يك مجموعه محقق شود و اعتماد عمومي به سيستم ثبت شركت‌ها بسيار کاهش يابد.

ثانياً؛ لزوم حفاظت از مقوله محرمانگی و كنترل اطلاعات شركت‌های تجارتي، كه به منزله بعد ثانويه لزوم ثبت اطلاعات در سطح خرد محسوب مي‌شود، در مدل ثبت پراكنده به واسطه آن كه هر يك از واحدهای ثبت اطلاعات سازمان‌های اداري بنا به نيازهای خود و بدون تعريف دامنه‌ای استاندارد از اطلاعات قابل دسترس، سعی در ثبت اطلاعات مورد نياز خود دارند، مي‌تواند به شدت مورد تهديد قرار گيرد و شركت‌ها را مدام درگير اتخاذ يك تعهد عدم افشا از سازمان‌های مربوطه كند.^۵ اين درحالی است كه در مدل ثبت متمرکز با تعريف دامنه‌ای استاندارد از اطلاعات قابل دسترس و الزام ساير نهادهای اداري و نظارتي نسبت به پيروي از اين موضوع زمينه امنيت اقتصادي شركت‌های تجارتي بهتر فراهم مي‌شود.^۶

۱. طباطبائی حصارى، نسرین، پيشين، ص ۴۸-۴۹

2. Chan, K., A. Milne, ibid, p. 1

۳. يكي از اصول پذيرفته شده در نظام‌های ثبتي اصل پرده است كه بر اين باور است كه هرگونه اطلاعات مغايري با اطلاعات ثبت شده در مرجع ثبتي نسبت به موضوع ثبتي فاقد محمل قانونی است (طباطبائی حصارى، نسرین، پيشين، ص ۵۶-۵۷). در مدل پراكنده به دليل تعدد مراجع ثبت اطلاعات، ترجيح يكي بر ديگري بلامرجه است.
۴. اصل آينه يكي از اصول پذيرفته شده در نظام‌های ثبتي است كه بر اين باور است كه اطلاعات ثبت شده نمايانگر وضعيت كامل موضوع ثبتي اند (همان، ص ۴۸-۴۹). در مدل پراكنده، بيم وجود اطلاعات بيشتر در مرجع ديگر ثبت اطلاعات مغاير با اين اصل شناخته مي‌شود.

5. Quinto, D., S. Singer, ibid, p. 216

6. Powell, et al, 2011: 8

بر این اساس می‌توان مدل ثبت پراکنده اطلاعات را برای ایجاد امنیت در سطح خرد یک الگوی ناکارآمد معرفی کرد.

در حوزه امنیت کلان نیز انتخاب استراتژی ثبت پراکنده نظام حاکمیت را با دو واحد ضرر و در مقابل ثبت متمرکز آن‌ها را با دو واحد سود مواجه خواهد کرد؛ زیرا:

اول اینکه: در مدل ثبت پراکنده اطلاعات، هر یک از سازمان‌های ذی‌ربط دارای نهاد مستقل جمع‌آوری اطلاعات در حوزه شرکت‌های تجاری‌اند. این اقدام به فرآیند تکرار اطلاعات^۱ به معنای تکرار غیرضروری اطلاعات ورودی، اعتبارسنجی مداوم و اصلاحات مکرر دستی نسبت به اطلاعات مربوط به فعالیت‌های معمول شرکت‌های تجاری منجر می‌شود.^۲ علاوه بر این، تفکر استقلال‌محوری منجر به آن می‌شود که بسیاری از سازمان‌های اداری که صرفاً مستندات و اطلاعات مورد تأیید خود را می‌پذیرند همواره هزینه بسیار گزافی را برای نگهداری این اطلاعات بپردازند.^۳ این درحالی است که اجرای یک مدل متمرکز ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری به آن منجر می‌شود که اطلاعات مربوط به شرکت‌های تجاری به صورت عمومی، آنلاین، رایگان و استاندارد در دسترس قرار گیرد. استفاده از این داده‌های در دسترس سبب صرفه‌جویی در جمع‌آوری و در نتیجه صرفه‌جویی در هزینه‌ها می‌شود و از حشو در جمع‌آوری، اعتبارسنجی و اصلاحات مکرر اطلاعات جلوگیری می‌کند.^۴

دوم اینکه: در مدل پراکنده ثبت اطلاعات به واسطه آن که ارتباط مراجع ثبت اطلاعات با یکدیگر بسیار ضعیف است، سطح اطلاعات مورد جمع‌آوری بسیار پایین است و به همین دلیل کنترل فضای حاکم بر بازار و تعاملات اقتصادی شرکت‌های تجاری اصولاً در سطح پایینی صورت می‌گیرد. این در حالی است که در مدل‌های متمرکز ثبت اطلاعات از طریق وجود ارتباط یکپارچه میان نظام واحد ثبتی و سازمان‌های نظارتی، مدیریت دقیق و موشکافانه فضای مورد بحث بسیار آسان‌تر صورت می‌گیرد.^۵

1. Information Duplication.

2. Chan, K., A. Milne, ibid, p.1

۳. مطابق آمار بنیاد جهانی شناسه اشخاص حقوقی هزینه‌ای که نهادهای متعدد در جمع‌آوری و نگهداری اطلاعات از شرکت‌های تجاری در حوزه کسب‌وکار بین‌الملل صرف کرده‌اند در سال ۲۰۰۴ حدود ۱۳/۶ میلیارد دلار بوده است که این رقم قطعاً تا به امروز چندین برابر افزایش یافته است. (ibid)

4. A-Team Group, ibid, p.7

5. Chan, K., A. Milne, ibid, p.23

	ثبت متمرکز	ثبت پراکنده
ثبت متمرکز	۲ و ۲	۰ و ۰
ثبت پراکنده	۰ و ۰	-۲ و -۲

میزان سودمندی سیستم‌ها

بنابراین بر مبنای معیار کارایی پارتو، این «سیستم ثبت متمرکز اطلاعات» است که کارآمد محسوب می‌شود.

نتیجه‌گیری

لزوم ثبت اطلاعات شرکت‌های تجاری به منظور حصول امنیت هزینه‌ای است اجتناب‌ناپذیر که بایستی از جانب دولت تأمین گردد. لیکن در تحمیل این هزینه باید راهکاری انتخاب شود که بیشترین بهره‌وری را داشته باشد، به طوری که در عین تأمین بیشترین میزان امنیت، کمترین هزینه را در بر داشته باشد. بنابر تحلیل‌های ارائه شده و آنچه پیش از این گفته شد، می‌توان اینگونه جمع‌بندی کرد که پیاده‌سازی سیستم‌های پراکنده ثبت شرکت‌ها در عین هزینه‌بر بودن ناتوان در تأمین امنیت در سطوح خرد و کلان است و اساساً وضعیت امنیت موجود را بیش از تقویت، تضعیف می‌نماید. درحالی‌که سیستم‌های متمرکز در عین صرفه‌جویی در هزینه‌ها قادرند به خوبی امنیت اقتصادی را ارتقا بخشند. در سطح امنیت خرد این ارتقا به واسطه ویژگی فراسازمانی بودن این سیستم‌هاست که منجر به التزام آن‌ها به شناسایی یک رویه استاندارد در راستای تأمین نیازهای اطلاعاتی می‌گردد و این موضوع، کیفیت اطلاعات را افزایش می‌دهد. در سطح امنیت کلان نیز این کارآمدی را می‌توان در چارچوب وحدانیت سیستم مذکور تعریف نمود که منجر به آن می‌شود که تبادل اطلاعات برای بررسی موشکافانه وضعیت موجود شرکت‌های تجاری به راحتی صورت پذیرد و سیاست‌های کارآمدی از جانب دولت مورد تجویز قرار گیرد. بر این اساس پیشنهاد می‌شود اقدامات ذیل جهت تغییر سیستم ثبت پراکنده شرکت‌های ایران به یک سیستم متمرکز که دارای صرفه اقتصادی می‌باشد صورت پذیرد:

اولاً، سیستم فراسازمانی ثبت شرکت‌های تجاری به عنوان تنها سیستم معتبر در ثبت و ارائه اطلاعات شرکت‌ها به رسمیت شناخته شود و سایر سیستم‌های اطلاعاتی همچون سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران بورس اوراق بهادار^۱ از ارائه مستقل اطلاعاتی که به موجب قانون می‌بایست در نهاد ثبت شرکت‌ها به ثبت برسد، خودداری نمایند. لازمه این امر رسمیت‌بخشی به حق دسترسی به اطلاعات ثبت شرکت‌ها برای عموم جامعه است؛ موضوعی که با وجود تصریح در ماده ۲۶ نظامنامه ثبت شرکت‌ها به دلیل عدم پیش‌بینی سازوکاری در خصوص چگونگی دسترسی به اطلاعات دفاتر ثبتی از سوی واحدهای ثبتی اجرا نمی‌شود. بر همین اساس تصویب

آیین‌نامه و دستورالعمل در خصوص چگونگی دسترسی به اطلاعات دفاتر ثبت شرکت‌ها بایستی مورد توجه دستگاه‌های متولی در امر ثبت شرکت‌ها قرار گیرد.

ثانیاً: تمامی سازمان‌ها و ارگان‌های اداری و نظارتی خود را مکلف به اخذ اطلاعات از سیستم ثبت شرکت‌ها نمایند و از تأسیس بخش‌های اطلاعاتی درون‌سازمانی جدا خودداری نمایند؛ زیرا موفقیت سیستم ثبت شرکت‌ها به عنوان یک سیستم واحد مادامی امکان‌پذیر است که به صورت گسترده مورد پذیرش قرار گیرد. در این راستا اگرچه تلاش‌هایی از سوی سازمان ثبت در راستای تسهیل شروع کسب و کار و تأسیس شرکت تجاری از طریق ایجاد پنجره واحد با پلیس، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی در راستای اخذ گواهی سوء پیشینه، مراحل تکمیل اطلاعات مالیاتی، ثبت نام بیمه تأمین اجتماعی کارکنان اشخاص حقوقی، اخذ کد کارگاهی و... صورت پذیرفته است، لیکن به نظر می‌رسد کاهش مراحل تأسیس شرکت تجاری نیازمند الزامات قانون‌گذاری است. در این خصوص لزوم اخذ مجوز از مراجع متعدد برای فعالیت شرکت تجاری، که مقدمه‌ای برای ایجاد بانک اطلاعاتی مستقل از سوی نهادهای ذی‌ربط در حوزه شرکت‌های تجاری محسوب می‌شود، موضوعی است که در مواد ۱۴ و ۳۷ لایحه ثبت اشخاص حقوقی به شدت از سوی تدوین‌کنندگان این لایحه نقد شده است؛ به طوری که برای مقابله با آن کلیه نهادهای مرتبط با شخص حقوقی ممنوع از ایجاد تکلیف برای شرکت‌های تجاری به اخذ مجوز پیش از ثبت شده‌اند و ارضای نیازهای اطلاعاتی نهادهای مذکور تنها پس از ثبت اشخاص حقوقی و از طریق ایجاد ارتباط الکترونیک با ثبت شرکت‌ها امکان‌پذیر است. با این حال این لایحه تاکنون شأن قانونی نیافته است و همچنان بانک‌های اطلاعاتی درون‌سازمانی به حیات خود ادامه می‌دهند.

فهرست منابع

الف) منابع قارسی

کتاب

۱. ابراهیمی، مریم، *حقوق نقل و انتقال سهام در بورس*، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۵.
۲. انصاری، مهدی، *تحلیل اقتصادی حقوق قراردادهای*، تهران: انتشارات جنگل (جاودانه)، ۱۳۹۳.
۳. طباطبایی حصار، نسرین، *مبانی و آثار نظام ثبت املاک*، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۳.
۴. طوسی، عباس، *تحلیل اقتصادی حقوق شرکت‌ها*، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۳.
۵. کاتوزیان، امیر ناصر، *قواعد عمومی قراردادهای*، جلد ۱: مفهوم، انعقاد و اعتبار قرارداد، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۳.
۶. کلی، جان، *تاریخ مختصر تئوری حقوقی در غرب*، ترجمه دکتر محمد راسخ، تهران: نشر نی، ۱۳۹۸.
۷. مؤتمنی طباطبایی، منوچهر، *حقوق اداری*، تهران: سمت، ۱۳۹۷.
۸. وحیدی، فریده، *رژیم حقوقی حاکم بر ثبت شرکت‌های تجاری*، تهران: نشر میزان، ۱۳۹۵.
۹. هاشمی، سید محمد، *حقوق بشر و آزادی‌های اساسی*، تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳.

مقاله

۱۰. پناهی، بلال، *اعتماد و اعتماد سازی در سازمان*، پیک نور، زمستان ۱۳۸۸، شماره ۲۸، صص ۸۸-۱۰۳.
۱۱. راسخ، محمد و مجتبی حسینی کرابی، *مفهوم رگولاسیون در قلمرو حقوق*، دو فصلنامه دانشنامه حقوق اقتصادی، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، شماره ۸، صص ۲۳-۳۹.
۱۲. سی ردمن، توماس، *داده چیست، یا داده‌ها چه هستند؟*، ترجمه دکتر محمد حسین دینانی، کتابداری و اطلاع رسانی، دوره پنجم، زمستان ۱۳۸۱، شماره ۴ (پیاپی ۲۰)، صص ۸۱-۱۱۰.

۱۳. طباطبایی حساری، نسرين و محمود زمانی، محمود، **کارکرد «ثبت شرکت‌های تجاری» در ایجاد اعتماد و امنیت قراردادی**، فصلنامه تحقیقات حقوقی، تابستان ۱۳۹۷، شماره ۸۲.
۱۴. طباطبایی حساری، نسرين و سروش صفی‌زاده، **تحول سیستم‌های حقوقی ثبت شرکت‌های تجاری بر مبنای حق دسترسی به اطلاعات**، مطالعات حقوق تطبیقی، بهار و تابستان ۱۳۹۹، شماره ۱.
۱۵. طباطبایی حساری، نسرين و سروش صفی‌زاده، **تحلیل اقتصادی تعامل «دسترسی به اطلاعات» و «حفاظت از محرمانگی» در کارکرد اطلاع‌رسانی نهاد ثبت شرکت‌های تجاری**، مطالعات حقوق خصوصی، زمستان ۱۳۹۹، شماره ۴.
۱۶. میرمحمدی، سید محمد، **مقدمه‌ای بر امنیت اقتصادی**، فرهنگ اندیشه، تابستان و پاییز ۱۳۸۴، شماره ۱۴ و ۱۵، صص ۲۱۳-۲۶۹.

ب) منابع انگلیسی

Books

17. Brafman, O. ,R. Beckstorm, *The Starfish and The Spider, The unstoppable power of leaderless organizations*, 1st pub, Newyork: Penguin Group Inc., 2006.
18. Guiramand, F., A.Héraud, *DCG 2- Droit des sociétés 2016/2017*, 10e éd, Paris: Dunod, 2016.
19. McQueen, Rob, *A Social History of Company Law Great Britain & the Australian Colonies 1854-1920*, first published, Farnham and Burlington: Ashgate Publishing Company and Ashgate publishing Limited, 2009.
20. Quinto, D., S.Singer, *Trade Secrets: Law and Practice*, 1st pub, Oxford: Oxford University Press, 2009.
21. Sealy, Len and Sarah Worthington, *Sealy & Worthington's Cases & Materials in Company law*, 10th edition, Oxford: Oxford University Press, 2014.
22. Siné, L., *Droit des sociétés*, 8e edition, Paris: Dunod, 2008.

Articles

23. Bottega, J., L.Powell, "Creating a linchpin for financial data: Toward a universal legal entity identifier", *Journal of Economics and Business* 64, 2012.

24. Chan, K.,A.Milne, "The Global Legal Entity Identifier System: Will It Deliver?", *SSRN Electronic Journal*, 2013.
25. Coase, R. H., "The problem of social cost", *The Journal of Law & Economics* 3,1960.
26. Hartsink, Gerard, "The digital identity of legal entities: Current status and the way forward", *Journal of Payments Strategy & Systems* 12,2018.
27. La Porta, R., F.Lopez de Silanes, A.Shleifer, R.Vishny, "Law and Finance", *NBER Working Paper* 5661,1996.
28. Palmer, D., "Security, risk and registration", *Land Use Policy* 15,1998.
29. Powell, L., M.Montoya ,E.Shuvalov, "Legal Entity Identifier: What Else Do You Need to Know?", *Finance and Economics Discussion Series* 2011-31, 2011.

Electronic resources

30. A-team group, Business Entity Identifiers, **The Crucial Foundation for Accurate Risk Management**, A-Team Insight White Papers, March 2009.
31. Bruhn, Miriam, Cho, Caleb ,Marusic ,Andreja ,Nguyen ,Ha, Reyes, José-Daniel and Tran, Trang, *Courts and Business Registration Evidence from Serbia*, World Bank Policy Research Working Paper 8611,2018.
32. *Consolidated text of Law On the one-stop-shop system and keeping a trade registered and a register of other legal entities*, Updated 9 January 2017.
33. Department for Business, Energy & Industrial Strategy, *Corporate Transparency and Register Reform*, 2019.
34. Kundu, Surinder S. *An Introduction to Business Statistics*, India: Directorate of Distance Education-Guru Jambheshwar University of Science & Technology, 2019.
35. The Trade Associations Global LEI Proposal, **Requirements for a Global Legal Entity Identifier (LEI) Solution**, The Global Financial Markets Association (GFMA), May 2011.
36. *Implementing a Unique Business Identifier in Government*, International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2016
37. A World Bank Group Flagship Group, *Doing Business 2019- Training for Reform* (Comparing Business Regulation for Domestic Firms in 190 Economies), 16th edition, International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2019.